

Nota Konceptyjna

25. Konferencji Międzynarodowego Obserwatorium Demokracji Partycypacyjnej (OIDP) w Krakowie 2026

- Kraków (Polska), 21-23 września 2026 -

*Nadzieja i odnowa w obliczu globalnego kryzysu demokracji. Przyszłość demokracji
partycypacyjnej od lokalnego do międzynarodowego zarządzania.*

25. Konferencja Międzynarodowego Obserwatorium Demokracji Partycypacyjnej (OIDP) jest organizowana przez Miasto Kraków (Polska) oraz Światową Organizację Zjednoczonych Miast i Samorządów Lokalnych (UCLG). Zgromadzi ona liderów politycznych, urzędników, naukowców i aktywistów, którzy podejmą wspólną refleksję i dyskusję poświęconą wyzwaniom demokracji partycypacyjnej, z perspektywy lokalnej, krajowej i międzynarodowej.

Idea Konferencji OIDP w Krakowie 2026

25. jubileuszowa konferencja OIDP będzie poświęcona obserwacji i analizie demokracji partycypacyjnej. Bazując na bogatym doświadczeniu, zdobytym podczas ostatnich dwudziestu czterech konferencji, podczas bieżącej edycji zamierzamy spojrzeć w przyszłość i zastanowić się nad rolą demokracji uczestniczącej we współczesnym świecie oraz stawianymi jej wyzwaniami. Współczesne globalne kryzysy, takie jak konflikty zbrojne, migracja, zmiany klimatyczne i radykalna polaryzacja społeczna, powodują spadek zaufania do demokracji. Ponadto zagrożenia technologiczne i informacyjne sprawiają, że żyjemy w erze post-prawdy, w której dezinformacja publiczna i polaryzacja społeczna sprzyjają tendencjom populistycznym. Rozwiązaniem powyższych problemów powinna być w pełni zaangażowana demokracja partycypacyjna. Wierzymy, że przyszłość samej demokracji zależy od demokracji uczestniczącej. Nie istnieje jednak jedno uniwersalne rozwiązanie ani jasno wytyczona ścieżka jej rozwoju. Prawdziwa demokracja partycypacyjna, która odpowiada na codzienne problemy społeczeństwa, kształtuje się na poziomie lokalnym, a wraz z rozwojem swych instytucji zmierza w kierunku międzynarodowych rozwiązań.

Dlatego, refleksja nad przyszłością demokracji partycypacyjnej musi łączyć lokalny i transnarodowy wymiar uczestnictwa obywatelskiego.

Ścieżki tematyczne Konferencji OIDP w Krakowie 2026

Konferencja będzie skupiona wokół czterech głównych ścieżek tematycznych:

I. Partycypacja obywatelska w czasach kryzysu – budowanie zaufania, integracji i zaangażowania obywatelskiego

Ścieżka ta bada, w jaki sposób partycypacja obywatelska może i powinna zapobiegać obecnym kryzysom globalnym, zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym. Ścieżka zachęca do zgłębiania procesów partycypacyjnych w kształtowaniu strategii łagodzenia skutków kryzysów i adaptacji do nich, podkreślając, w jaki sposób inkluzywne zaangażowanie obywatelskie sprzyja budowaniu zaufania publicznego oraz wspólnego poczucia odpowiedzialności. Udział w podejmowaniu decyzji publicznych ma kluczowe znaczenie dla obywateli, ponieważ daje im poczucie sprawczości i wpływu na otoczenie, co wzmacnia mechanizmy demokratyczne oraz buduje silniejsze więzi społeczne, zwłaszcza w czasach kryzysu. Mile widziane są interdyscyplinarne dyskusje na temat procesów partycypacyjnych, które poprawiają komunikację publiczną, zapewniając otwartość dyskursu społecznego dla różnych grup społecznych, w tym tych marginalizowanych ze względu na wiek, rasę i inne kwestie społeczne. Ponadto temat ten porusza rolę innowacji w procesach partycypacyjnych. W ramach niego omawiane mogą być interwencje behawioralne oraz nieformalna edukacja obywatelska, które wspierają aktywne uczestnictwo i poprawiają komunikację między obywatelami a państwem. Temat ten podkreśla również różne praktyki oparte na sztuce i kreatywności, w tym gry związane z projektowaniem polityki i teatr legislacyjny, jako sposoby na zaangażowanie różnych interesariuszy, zbliżenie spolaryzowanych grup, budowanie zaufania i generowanie innowacyjnych rozwiązań. Mile widziane są zarówno prezentacje teoretyczne jak i praktyczne, pokazujące, w jaki sposób zaangażowanie obywatelskie może wzmocnić wartości demokratyczne i budować zaufanie publiczne.

II. Pogłębiona demokracja – wpływ instytucjonalizacji deliberacji publicznej na demokrację przedstawicielską

Druga ścieżka tematyczna uwzględnia rosnącą rolę nowych metod deliberacyjnych jako innowacyjnych narzędzi wzmacniających demokrację. Metody te powstały w odpowiedzi na potrzebę skutecznego dialogu i wspierania procesów podejmowania decyzji publicznych. Popularność tych narzędzi rośnie na całym świecie. W związku z tym, niniejsza ścieżka tematyczna bada, w jaki sposób zarówno organizacje międzynarodowe, takie jak Unia Europejska, jak i lokalne gminy mogą skutecznie wdrażać deliberację publiczną w praktyce. Ponadto skupia się na ograniczeniach stosowanych metod oraz problemach, które mogą towarzyszyć podczas ich wdrażania i realizowania. W ramach tego tematu istotnym zagadnieniem jest to, w jaki sposób innowacje demokratyczne (na przykład panele obywatelskie, ławy obywatelskie lub sondaże deliberatywne) ewoluują lub mogą ewoluować od metod incydentalnych do integralnych elementów demokratycznego sprawowania rządów na różnych poziomach politycznych – lokalnym, krajowym i transnarodowym. Sesje organizowane w ramach tej ścieżki tematycznej będą zarówno poświęcone omawianiu wniosków metodologicznych jak i najlepszych praktyk. Uzupełnienie tego tematu, mają stanowić dyskusje teoretyczne dotyczące instytucjonalizacji narzędzi deliberacyjnych, w ramach demokracji przedstawicielskiej. Mile widziane będą wystąpienia prezentujące doświadczenia z całego świata, które podkreślą znaczenie przekształcania tymczasowych innowacyjnych doświadczeń demokratycznych w trwałe struktury demokracji przedstawicielskiej.

III. Partycypacja obywatelska w kontekście transformacji i budowania struktur demokratycznych

Dlaczego realizacja idei demokracji partycypacyjnej jest dla niektórych grup trudniejsza i wolniejsza niż dla innych? Przedstawiona ścieżka tematyczna bada złożoną rzeczywistość demokracji uczestniczącej w społeczeństwach przechodzących transformację społeczną, polityczną, prawną lub technologiczną na całym świecie, w tym w Afryce, Azji, Australii i Oceanii, Europie oraz Ameryce Północnej i Południowej. Po pierwsze niniejsza ścieżka tematyczna skupia się na tym, w jaki sposób dziedzictwo historyczne i przemiany ideologiczne wpływają na zaangażowanie obywatelskie, często tworząc bariery, ale także możliwości odnowy demokratycznej. Po drugie rozważa ona, w jaki sposób partycypacja jest wykorzystywana w przemianach politycznych i prawnych, w tym w kontekście ważnych kwestii społecznych lub debat

konstytucyjnych, zwłaszcza w krajach o rozwijającej się demokracji lub ograniczonych systemach wyborczych. Istotnym elementem tego bloku tematycznego będą prezentacje przykładów ukazujących wpływ oddolnego zaangażowania obywatelskiego w kontekście przemian demokratycznych (na przykład w Europie Środkowej i Wschodniej, Ameryce Łacińskiej i Afryce). Po trzecie, moduł ten dotyczy metod i narzędzi partycypacyjnych wykorzystujących nowe technologie. Sugerowana jest dyskusja przedstawiająca potencjał nowych technologii, takich jak sztuczna inteligencja, w zakresie poprawy działań partycypacyjnych. Dyskusja ta koncentrowałaby się na tym, jak mądrze wdrażać nowe technologie, uwzględniając przy tym zagrożenia, takie jak wykluczenie cyfrowe. Mile widziane są zarówno sesje praktyczne, jak i teoretyczne oraz indywidualne prezentacje.

IV. Samorządy lokalne w centrum obywatelskiej uwagi

Partycypacja obywatelska w życiu publicznym zaczyna się zazwyczaj w miastach. Czwarta ścieżka tematyczna bada kluczową rolę samorządów lokalnych w kształtowaniu i utrzymywaniu udziału obywateli w życiu publicznym, podkreślając, jak gminy, miasta i wioski służą jako laboratoria demokratycznych innowacji. Jako najbliższy w życiu codziennym obywateli poziom zarządzania, władze lokalne są na wyjątkowej pozycji. Mogą one wspierać wszelkie integracyjne, responsywne i oparte na społeczności procesy decyzyjne. Niniejsza ścieżka tematyczna zachęca do prezentowania dobrych lokalnych praktyk partycypacyjnych, zarówno tych instytucjonalnych – kierowanych przez samorządy lokalne, jak tych oddolnych – zainicjowanych przez ruchy mieszkańców, na przykład lokalnych mini-publik, budżetowania partycypacyjnego, konsultacji społecznych i zdecentralizowanych inicjatyw obywatelskich. Kluczowym tematem ścieżki jest również obywatelstwo miejskie i prawo do miasta. Dzisiejsze miasta, które stają się coraz bardziej zróżnicowane, zarówno pod względem demograficznym, jak i społecznym, coraz częściej służą jako miejsca zamieszkania lub centra żywotnych interesów również dla osób nieposiadających formalnego statusu mieszkańca. Ta różnorodność powoduje wyzwania w budowaniu integracyjnych, zintegrowanych i spójnych społeczności miejskich. Powstaje pytanie, jak skutecznie zaangażować te grupy, które pomimo codziennego współistnienia w przestrzeni miejskiej nie zawsze mają formalne prawa mieszkańców. W związku z tym ścieżka ma na celu stworzenie forum do dyskusji na temat koncepcji obywatelstwa miejskiego oraz sformułowanie konkretnych zaleceń, które pozwolą zwiększyć integrację i zaangażowanie nieformalnych mieszkańców w lokalne procesy decyzyjne i społeczne.

Metodologia Konferencji OIDP Kraków 2026

Konferencja odbędzie się w formie stacjonarnej, w Krakowie w dniach 21-23 września 2026 r.

Konferencja będzie interdyscyplinarną, integracyjną i otwartą przestrzenią dla wszystkich zainteresowanych demokracją partycypacyjną. Jej format pozwoli uczestnikom na swobodne poruszanie się między sesjami, tak aby mogli jak najlepiej je wykorzystać i dostosować do swoich zainteresowań.

Zaproszenie do czynnego uczestnictwa wraz z informacją o otwarciu naboru proponowanych wystąpień będzie ogłoszone publicznie, a wyboru czynnych uczestników dokona Komitet Naukowy. Do czynnego udziału zapraszamy zarówno w formie indywidualnych wystąpień, jak i gotowych paneli zbiorowych. Oczekujemy tradycyjnych sesji tematycznych, obejmujących dyskusje i moderację, a także innowacyjnego dzielenia się wiedzą, na przykład w postaci warsztatów czy sesji interaktywnych, wykorzystujących nowe technologie. Mile widziane będą panele integracyjne, angażujące uczestników, które zakładają aktywny udział publiczności, takie jak warsztaty, symulacje oraz sesje w formule *world cafe*. W szczególności zachęcamy do prezentowania dobrych praktyk, przedstawianych nie tylko poprzez dyskusje teoretyczne, ale także przez przegląd praktycznych doświadczeń. Możliwość zademonstrowania symulacji skutecznych metod partycypacji stanowiłaby istotny wkład merytoryczny.

Oficjalnymi językami konferencji są angielski, polski, hiszpański i francuski. Tłumaczenia w czasie rzeczywistym zostaną zapewnione podczas konferencji.

Oczekiwane rezultaty

25. Konferencja OIDP zakończy się przyjęciem deklaracji politycznej zawierającej kluczowe przesłania i wspólne zobowiązania wynikające z przeprowadzonych dyskusji. Podczas wydarzenia odbędzie się również ceremonia wręczenia nagród OIDP za „Najlepsze praktyki w zakresie partycypacji obywatelskiej”, podczas której zostaną uhonorowane innowacyjne i inspirujące doświadczenia partycypacyjne z całego świata.

Po zakończeniu wydarzenia zostanie opublikowany raport z konferencji zawierający podsumowanie debat, wniosków i zaleceń, który będzie wspierał dalsze działania promocyjne oraz wymianę wiedzy.

Oprócz formalnych rezultatów, konferencja ma na celu wzmocnienie sojuszy i partnerstw między samorządami lokalnymi, środowiskiem akademickim, społeczeństwem obywatelskim i organizacjami międzynarodowymi. Jednocześnie dążąc do zachęcenia uczestników wydarzenia, aby podejmowali oni konkretne inicjatywy współpracy, które to przyczynią się do rozwoju demokracji partycypacyjnej na całym świecie.